

Издази три пут у месецу на 1 табаку.

Претплата се шаље напред уредништву.

Неплаћена писма од нередовних дописника не примају се.

ПАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЛА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ РЕКТОР ВОГОСЛОВИЈЕ ПРОТА НИКОЛА ПОПОВИЋ.

САДРЖАЈ: Бесед на св. Саву. — Моралне поуке. — Каноничка права из Душанова законика. — Јавна благодарност. — Позив на „Православље“.

Засве српске крајеве стаје на годину 60 гр. или 6 фор. на по године 30 гр. или 3 фор. на три мес. 15 гр. или 1. фор. и 50 новчића.

Беседа на св. Саву.

„Хвалите Бога во сватыхъ егѡ“ (пс. 150).

Овако је некада ускликнуо пророк Давид, кад се у особитом одушевљењу свом сетио оних великих и славних мужава у роду људском, које Бог прослави још овде на земљи за њихова племенита дела, за њихова узвишена и многобројна добротинства, која они учинише браћи и народу своме, те тако оставише сјајан спомен у потомству да им светли из рода у род. Преко таквих људи славио је псалмопевац самог Бога, који је благоволео, поред осталих доказа о себи, и овим — тако рећи видљивим начином, — одкрити своју силу и своје величанство преко изабраника своих. „Хвалите Бога у свему“ — рекао је он, набрајајући различите хвале и славе о њему; но хвалите га нарочито у светима његовима, у којима се он тако обилато и јасно огледа.

Сходно овој оломени богодухновеног певца, и наша прав. црква установила је у час и спомен ових великих мужава многе празнике и светковине, да би ми — светкујући њих, славили у исто време и хвалили преко њих

име преблагога Бога, и да би — набрајајући њихове врлине, подвиге, — нашли у њима углед за наше наравствено напредовање, за наше усавршавање у благочестију и добродјетели.

Једна од ових милих и редких светковина била је и биће у цркви нашој, светковина првог архиепископа и просветитеља српског св. Саве, коју православна црква, нарочито пак народ српски у средини својој сваке године, па и сада, свечано прославља.

Празник овај, бл. браћо, у колико има велики и опширан значај по цео православни народ, у толико је он у двоје већи и светији за нас — за народ српски; јер светитељ Сава беше и душом и телом *Србин*. У њему ми видимо *српског* учитеља, који незна шта је то умор за српство; *српског* духовног пастира, који бодро и брижљиво бди над стадом својим, — видимо благог и ревносног оца своје цркве, своје домовине. Ваља пам ма и укратко наспоменути славна и неумрла дела његова, те да тако прославимо и њега, и Бога у делима његовим.

Нема међу нама ни једнога, који већ не би знао, да је данашањ наш светитељ *произашао* од родоначелника пресветлога дома Немањина — првог српског краља Стефана, и да је своје крштено име „Растко“ заменио са именом „Савва“, почем се већ од своје драге постојбине у Хилендар удалио. Да, тек што у двору оца свога достигао беше онај узраст, у коме би обичан човек умео тек по нешто судити о себи и о предметима који га окружавају, по наш млади Растко, — руковођен нарочитим промислом Божијим умеђаше зрело судити и о оном, што једва постизавају дубоки и зрели умови, а на име: *да је прека дужност свакога родолуба, подрђи своје сопствене и личне користи општим потребама и користима своје земље*. И сједујући гласу овог унутрашњег позива, он оставља престо, који га очекиваше, избегава величанственост дома очина, одриче се свију ово-

земаљских удољостава, раставља се од својих најмилијих и блиских, и хити што брже може у свету гору, да се посвети Господу Богу. А зашто? Зато, што тек тако види једини пут којим може бити у стању да донесе у народ свој просвету, да утврди у њему спасоносну, јеванђелску истину и утемељи младу српску цркву.

И заиста по кратком времену ми видимо искрену жељу његову у свему остварењу, — видимо у место скромних жеља и нада његових, његова велика и сјајна дела за отаџбину; у место благообразног младића, — митроносног светитеља, пуна жарке љубави наспрам свега оног, што иђаше у корист и срећу српске цркве и српске просвете.

Он — „православїа наставникз“ истребљује кукољ душепагубне јереси, која је за онда заразом својом почела да прети јужном словенству, а сеје чисто јеванђелско семе по своме народу; подиже на све стране храмове; поставља по знатнијим градовима јепископе од којих већину сам спремаше и изображаваше за то дело; и свој архипастирски престо утврђује у средини земље српске — у манастиру Жичи, одкуда подобно сунцу расипље на све стране луче просвете.

Он — благочестїа учитељ — заводи по свуда у српству училишта, и све старе и младе, богате и убоге љубавно позива онима светога писма речима: прїидите чџа послушайте мене, страхџ Господњџ наџчџ васџ; јер по себи самом знађаше, да је страх божїи почетак сваке мудрости.

Он — „вселенне свѣтилникз“, предходи сународницима својима, примером кротости, мирољубља; утврђује међу њима братску слогу, напџава срца њихова духом чисте љубави, наставља, исправља, побоштрава и сазидава своје духовно стадо и словом и делом. Због ових и многих других својих преизредних врлина и ревноснога настајавања о умножењу и утврђењу праве побожности и истинске просвете — достојно је он од целокупне православле цркве у

ред светитеља стављен и од најправеднијег Судије небеског награђен и успокојен.

А ми бл. хр. који смо потомци и чланови онога истога народа, о кога се душевном спасењу и просвети наш св. Сава даноноћно трудио; који у оној истој земљи обитавамо и хранимо се, над којом је он свети и праведни као анђео хранитељ лебдио, — зар можемо бити равнодушни према њему, према светом аманету, који нам он остави у наследство? Зар можемо — а да свим срцем невозљубимо *онога*, коме никаква жртва, ни какви трудови за цркву и за свој род небесаху скупи ни теготни? Зар можемо — а да нас нетрону његове за вас цео народ српски заслуге, те тако не одамо најчистију жртву хвале и њему и оцу небескоме, што је преко угодника свога св. Саве благоволио на све нас обилато излити благодатне своје дарове у лицу праве цркве и праве просвете? О не! не! ми хоћемо, ми смо дужни узети сваки на се по свом стању и могућности учешће у делу народске просвете и чувања свете отачанствене цркве, па тако пошав трагом свога светитеља, њега не само речма, већ и делима достојно славити и прослављати.

И кад тако сви у скупа мислили и радили будемо, кад оним духом чисте хришћанске љубави и родољубља, којим он дисаше, и ми сви дисати почнемо: онда ће се, како општа, тако и свакога од нас посебно, срећа све већма и већма узвишавати, онда ћемо по најбоље и у пуној мери испунити ону обилату жељу нашег светитеља — *да род свој усрећен видимо*; и о! онда ће тек и нама благодарни потомак, кад нас више на земљи не буде с благодарним чувством умилења на гробу нашем прозборити: „почивај спокојно и мирно, брате Србине! Ти си свој род, ти си српство љубио. Нека ти је благословен спомен међу живима на векове.“

Амин.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Морална поука

у неђељу пред Божић.

(Против подлости.)

„Восхотѣ тѣй пѣстити ю̆.

М. Браћо! још нас само ова неђеља раставља од божићније празника. За неколико дана, па ће деца узграјати се са својом веселом пиесмом: „У божића три ножића и т. д.;“ букнуће у ватру живу бадњак — упалиће се србска свећа — излиће се срца у братском „мирбожању“ — домиће се честница — одіекну ће весела срца у младачком колу — запіеваће и тица у гори. — Оживиће слама витлејемска — засиће звјезде новим и необичним сіајом — а тајнствена пиесма анђеочка потресће ціелим створом: задрктаће сила іерусалимска — обрадоваће се озебла голотиња сиромаш — проговориће страшно ријечи и животиња нијема... А Србин ће прести своју чудотворну „жицу“ — и — напиће своје грозном винограду.

Да! таковој се светковини Србин нада „кад божићњи ручак хвата.“ И већ за ова преостала три четир дана изрававају србске куће своје подужице, повраћају узајмљене туђе наручи и посуде; па тако са чистим рачуном иду да чистим срцем и неомрженом љубави славу Божију прославе, а у слави тој и мисле и есапе: еће опет доћи нови дана а шњима и нова срећа, да се божићњи ручак уз благослов Божиј спрема; —

Такови су ти наши дивни србски обичаји пуни віере, пуни наде и љубави, који нас прате и проводе кроз столетне біеде и невоље... па и данас још уз те наше лијепе обичаје одржавамо људски образ и поштење. Или да још јасније речем са Теофилактом бугарским: одржавамо уз наше обичаје славне четири іеванђељске доброте: „Мужанство и мудрост, правду и чистоћу.“

На толико сіећање браћо, овлашћује нас данас іеванђелист, који са родословом Христовим одпочињући прича

нам срећу и несрећу свога јеврејског народа и, излаже по-
 виест рођења Христова. Па и црква нас овлашћује на то,
 која нам уз то још приводи данас пред очи старе чуваре
 вере и закона, који прођоше кроз густу таму „старога за-
 вјета,“ те нам то дугачко доба црква слика живо са те-
 чајем „божићњега поста.“ —

Е! па кад имамо таква одлучна јемства за наше срп-
 ске обичаје, и кад у тима обичајима читамо тако обилату
 науку, требали још да ја похвалим наше обичаје, кад се
 српски обичаји сами собом хвале, и засвједочавају у жи-
 воту народском своју пуну снагу, која одољева пакленој сили
 и ђаволском насиљу кроз толике віекове? — Треба ли
 велити, ја, да на ново доказујем, како су ништаве све међе
 суве и мокре... и сабље оштре... које оће да раскомадају
 српску ціелину? — Треба ли ја да одкривам све плетке
 и подлости, што их одузимаше црне чете и сваке авети да
 Србина загуше и у роба претворе, који би најпосле пред
 сидецинским вратима кукавно просіакао да божић чемерни
 одбожићује? —

На та питања одговара здрава српска самосвіест, која
 се носи на нашим дивним обичајима, који се не препадоше
 од свију „кордуна“ и стражара; већ нам изричу пуну на-
 родску ціелину уз пркос турској сабљи... и — црној хали...
 па нам још зајемчавају наши обичаји српску ваљаност и
 благослов, као што Србин дивно рече: „тешко ономе, коме
 је божић једанпут у години.“

Уз толико живу свіест и віеру у наш домаћи живот
 ево вам браћо по души кажем, да сам грозне сузе пролио
 кад сам читао у једном загребачком листу (народне новине
 бр. 293.) овије дана, како један родољуб заклиње и преклиње
 богате људе, да пруже сиротињи који дарах, па да и сиро-
 мах за „божић“ сазнаде! Авај туго наша голема, гђе се сузе
 прегрштима грабе, и подносе под сіајне прозоре „господске,
 има ли ту божића и утіехе од божића?!...

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Па можемо ли се још чудити, кад се из тога града у „сврабу“ светиња србска назире? Можемо ли и очекивати још да се отуда србска светиња као што је наше *слово и његов дух* (кирилица) достојно оціењује и уважава?

Заиста неможемо!!

Но приеђимо нијемнијем муком и на даље то жалостно позорје, а невољној сиротињи несретне крви наше поклонимо братинску помоћ; те нека се сіете, кано их заведе преварљив сіај и лажљиве понуде...!

Кукавним пак готованима одвратимо озбиљски: подле душе па тко сте и гђе сте, а има вас на све стране — ваши ли су још „прости и атњави“ србски обичаји! — Ујели сте ви Србина за срце доста да себе кукавно извелчате... али Србин види ране своје, готоване сажаљева и презире, а весео очекује свој божић стари, да жицу преде и, наздравља своме грозном винограду! Амин.

у гор. Карловцу говорио

Манојло Грбић,

Ђаком.

Каноничка правила из Душанова законика.

Сви српски владари из дома Немањића особиту су пажњу обраћали на веру православну и свештенство српско. Ово су чинили једно из поштовања према вери а друго по својим политичним рачунима, знајући да је њихова влас и опстанак скопчан бивао с опстанком вере и авторитетом свештенства. Радећи у том правцу владоци старе српске државе, сваки од њих чисто се утркивао који ће што више цркви и свештенству учинити, и будућнос му ујемчити. Стеван Душан има у томе особите заслуге.

Поред свега онога што је чинио црквама и свештенству особиту пажњу заслужују његова каноничка правила којима се он постао заштитити веру православну и ујемчити права

свештенства. О овим каноничким правилама Душана писали су: Раић, историк славенски; Маџијевски пољак; г. Кретић и други славенски историци, и ми неузимамо на себе труд продужити даљи какав научан рад над овим правилама, него смо намерни упознати читаоце пастира с њима, користећи се у томе оним што је до сад урађено. Но пре него ли приступимо канонским правилама Душановим, треба нам напоменути и то, дали је постојало каквих уредаба духовног садржаја код Срба пре Душана?

Кад знамо из наше историје да је Србија пре Душана на 250 година постала независна како у политичком животу тако и у јерархиском одношају; кад знамо и то да се хришћанство утврдило у српском народу још за времена св. Саве онда можемо као вероватно држати, да је за оволико време самосталног живота народна опстанка државе српске било макар каквих канонских уредаба, које ако нису биле поникле на српском земљишту, оне су позајмљене од византиске државе и примењене животу по потребама земље. Трудно је замислити, да је могла постојати 250 година управа земаљска а да није имала овакових уредаба, особито у оно време кад је свештенство играло поглавиту улогу у државној управи и кад су сами владоци српски били задахнути духом теократске управе. А да је било канонских правила код Срба пре Душана то се види из 150 § његова законика, у коме се он позива на каноничка правила пређашњих краљева српских. Да су била с почетка каноничка правила пре Душана код Срба зна се дакле, али пошто до нас није ништа од тога написмено дошло то ми нисмо у стању судити о ваљаности и недостатцима ових правила, нити имамо шта више о њима говорити. Први писмени споменик о законодавству српском који је до нас дошао, јест закон Стефана Душана, цара српског издани на сабору 1340. год. који је доцније допуњен и потпуно ступио у живот 1349. године. Наслов овог законика овај је: *законик и устав благочастиваго и христољу*

биваго цара македонског, албанског, бугарског, српског, мацарског угровалашког и многих других предела самодржца. Подлиност овога законика Душанова неподлежи никаквој сумњи, јер је призната свима знатним славенским историчима, а и дан данашњи налази се неколико екземплара у рукопису од истога.

Поред осталих врлина и недостатака овога законика, о којима би се могло говорити ми ћемо напоменути само три црте његове. Прво што се из овог законика види, да је народ српски још у оно време издавао законе на скупштинама; друго, што у целом грађанском оделу или оним §§ који говоре чисто о грађанским стварима веће чисто дух народног живота без сваког подражавања странским законодавствима, што код других славенских закона старог времена нема; и треће што она правила овога законика, која се односе на веру и цркву, сасвим на против позајмљена су већином или чисто копирана од ондашњих грчких црквених установа. Прве две црте показују да су Срби онога времена достигли били високи ступањ цивилизације и то много више, него многи други народи ондашњег времена; а трећа показује, да су примали све оно што се тичало вере и цркве од других немислећи уколико се слагало са животом народним оно што су примали. Ове две противности у законику душанову могле би се објаснити овако:

Душан био је воспитан у вери и строги хришћанин; бавио се дуго време у Цариграду; 6 месеци у св. гори и за то време могао се упознати с установама грчке цркве, и потом унети ове установе у српски живот ненаилазећи у томе на противнос какву од стране свештенства, које је надлежно било да о томе гласа даде, као што никада ни један владар српски није имао јавне опоре од свештенства, па макар какве реформе чинио у земљи. Сасвим другојачије је ствар стајала при издавању уредаба и закона грађанског

садржаја, ће је српска властела имала меродавни глас и противила се Душану унети у законодавство српско оно, што се није слагало с животом народњим или извадити из закона оно, што је дугим животом народним и обичајма освештано било.

Каноничка уређења душанова односећа се на веру, цркву и свештенство, немају опредељеног поредка, већ су разбацата по његовом грађанском законикју. Тако Н. П. у почетку са мог законика метуто је неколико §§ о цркви, а затим неколико §§ о грађанским питањима и т. д. измењано. Ова канонска правила могу се поделити на три одеља: у први спадају она правила, која се тичу чисто цркве. Н. п. о распрострањању и утврђењу хришћанства, о дужностима грађана према вери; свештенству и т. д. затим долазе правила о служитељима цркве т. ј. свештенству и напоследку правила о црквеном имању, од којих ће мо најглавнија овди изложити.

А., црквена правила:

„Первеје подобает како промишљати о хришћанству и о свјатих црквах и о монастири и о свјатциници.“ Затим долази § сљедујући: *Властели и они људи да не се жене не благословивше сја у својего архиереја: или отца духовнаго и поставленаго от архиереја и не једина свадба да се учинит без венчанија и без закљатија, аще ли се учинит без благословенија и без упрошенија цркве, такови да се размучат, и да се здадет темницу донде же глобу даст...“*

Из ових правила види се, какав је важан положај узимала вера у животу српског народа онога времена, и да хришћанство тада није још било добро утврђено. Осим тога види се да је у време Душана бивало грађанских бракова код Срба, којима се стаје на пут овим законом и иде да се истребе. А да је заиста код Срба било грађанских бракова

и до Душана, види се из тога, што је и св. Свѣта устајао противу њих.

У време Душана римокатоличка вера тешко је трпљена у Србији, и њени поклоници називали су се јеретицима, услед чега издао је Душан едикт, у коме се строго налагало, да се сви они, који су били православни па у католиштво прешли, опет врате у пређашњу православну веру, а њихове цркве да се преобрате у православне. А да би ово успешније било извршено заповеђено је било архијереима: „Постављати велике протопопе, по свима градовима, местима и селима: Да повратитъ Христїане, где естъ који открати се, да емѣ дадѣтъ заповѣдѣ дѣховнѣю и да ихъ учатъ ко всакѣю недѣлкѣ кѣ цѣркви. — А оне пак, који не би послушали, и не би се хтели подчинити закону, њих казнити по „закону светих оцаца,“ употребивши у исто време и телесну казну. Јеретицима и отпадницима од истине вере, који су и друге навлачили одступити, назначаване су строге казни. Даље строго је забрањено било јеретицима живети међу православним, и ако се је гдегод нашао, то су му дагмаисали лице, и затим га прогонили. Исто је тако поступано и са оним, који је крио јеретика. Брак, закључени између јеретика и православном српскињом, само је у том случају могло остати у сили, ако се јеретик обрати у православије: у противном случају, т. ј. ако не ступи у православије, одузима му је жена, деца и један део имања, који је се делно између његове деце. Он је одма удаљаван од своје породице, и није имао право живити ш њом. Римокатолици слободно су могли свршавати богослуженије по обреду своје цркве, но само су морали одвојено живити од православних. Но у опште говорећи, на католике строго се је пазило, да не би по свом лукавству одвраћали народ од православне вере. Закони против римокатолицизма, по већој части тицали су се босанских и Далматских предела, јер католицизам, тамо се је силно био распрострањено.

Да би православна црква и православије имало већег ауторитета, строго се је налагало, да се сваки хришћанин повинује свом архијереју, или духовном оцу; они, који су нарушавали ову заповест, морали су од цркве просити опроштај. Онај који није хтео поступати по овој наредби, одлучаван је од цркве; но пре одлучења, архијереј таковог одпадника морао је три пут саветовати, па ако и то не помогне, одлучити га од цркве, али га не проклињати.

У Душановом законику имаде два правила, која су управљена против незнабожачких обичаја. У првом назначавана се казна за чарање „по закону светих отаца.“ Но ова казна само је онда извршивана, кад се је добро доказивала истинитост кривца. Друго правило управљено је против незнабожачког обичаја: копати мртва тела из гробова и спаљивати их.* Ово спаливање мртваца, напомиње нам празноверицу о вампирима, која је остала и до данас по неким крајевима Србије.

Б., о правима црквених лица.

По закону Душановом, привилегирана лица раздељују се на две класе: на лица духовног, и лица грађанског реда. Ове две класе, опет се подраздељују на виши и нижи ред људи. Које припадао вишој, ко ли нижој класи, о томе се јасно не говори у законику. Но судећи по *уводу* Душановог законика може се видети, да су у вишу класу спадали патријарси, митрополити и епископи, — а може бити и игумани и екзарси, јер им је дато било велико право. Нижој класи духовног реда, припадало је свештенство нижег реда, које није имало високо црквенско звање. У опште говорећи, види се, да је духовенство у Србији — у то време — користило се великим поштовањем — боље, но икакав други сталеж. Тако, ми видимо, да духовна лица примају учешће

*) Истор. Мацџиев. Раџа т. IV. стр. 243.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

у свима скоро важним питањима која се државе тичу; осем тога, нису плаћали данка. Напротив, чиновници светског реда, морали су плаћати данак, војевати, и нису се смели мешати у црквене послове. Да би боље могли определити, у каквом је поштовању било свештенство, да приведемо једно правило из Душановог законика, које гласи овако: „Ако ко год удари светског чиновника, да плати штраф 1000 перпера; а ако би ко год усудио се оваково што учинити Архиеписку, или другом духовном лицу, он је морао своим животом за ову увреду платити.“

Осем тога, Патријар, Митрополит и Епископи, располагали су са црквеним земљама, селима и људима, и шта више, имали су судску власт у својим рукама. Патријаров двор, имао је једнака права с царским, тако н. пр. ако би какав роб неправедно био гоњен, и обраћао се с молбом цркви, то, овде је находио себи заштиту. При избору Митрополита или Епископа, свагда се је гледало, да избор падне на достојно лице, и строго је забрањивано при овим изборима — узимати мито. У случају, кад би избор пао на недостојно лице, оно је лишавано тог високог звања; истој улози подвргавани су и они који су то лице изабрали. Игумане избирало је братство манастира и старатељи цркве. Избрани игуман, није имао право својевољно оставити манастир, и могло је бити збачен с тог достојанства — само онда, кад учини какав велики преступ. Бело свештенство (попови) добијало је издржање од својих парохјана, и имало је црквену земљу на обрађивање у своју корист.

В. О црквеном имању.

Црквеним имањем, називало се је све, што је црква доносила ма какве приходке. Ови приходи били су: земља, коју је поклонио цркви владаоц, приватни људи, општине, па и сама држава; за тим, тако названи „бир“ извесна мера жита,

коју су давали манастиру парохијани. Даље, ако су црквени људи осуђивани на какву глобу, ова је глоба ишла у црквену корист. Осем тога, црквени људи (т. ј. они, који су припадали извесној цркви) и, који су живили на црквеним земљама, морали су плаћати цркви данак, и радити у корист њену. Приходи од вашара на неким местима, такође су припадали у црквену касу, а било је и других мањих доходака црквама. У опште може се рећи, да је српска црква за време Душаново располагала богатим сретствама, а то се најбоље може видети из крисуваља које су даване разним црквама у различна времена, а многе од њих, сачуване су и до нашег времена. Оне нам сведоче о слави и богатству српског народа тог времена.

Међу свима правилама, која су заведена у српској цркви за време Душаново, видимо, да су само два одвећ строга. А то су: правило, које претписује строгу казну за оне, који увреде епископа и уопште свештену личност. Даље правило, које предписује казну за оне, који прикривају јеретика. Остала правила јасно показују, да су српски законодавци умели високо ценити значај православне цркве. —

М.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Поштована старица Станџа, удова пок. Ђорђа Митровића из в. Раче, изволела је приложити цркви в. рачанској у окр. крагујевачком једну кадионацу у вредности 2 ₰ цес. за спомен душе свог покојног мужа Ђорђа.

На овом хришћанском дару свештенство и татори поменуте цркве изјављују овој богољубивој приложници Станџи и пред светом јавну благодарност.

Овим бројем „Пастира“ завршујемо 1870 ту годину. Уређивање овог листа, као што ће читаоци „Пастира“ видети из позива овде штампаног, предајемо новом уреднику г. Никодиму Петровићу, свештенику и професору богословје, коме ће се одсад нови предбројници духовног листа и обраћати с предилатом, и који ће лист од

сада носити назив „Православље.“ Много има узрока, који би се могли у наше оправдање навести, зашто је „Пастир“ овако у последње време падати почео; но ово остављамо до друге удеснице прилике. А овом приликом казаћемо само ово: „Пастир“ је имао много предбројника али ни трећина од њих није уредно плаћала, те због тога он није могао ни да излази као што треба. Данас је он добио неку малу помоћ и од стране височајше духовне власти, а надати је се да ће га и читалачки свет по боље прихватити, почем се за уређивање његово прима лице мање оптерећено с државним пословима него што смо ми били, а притом лице с јаком вољом и обилитим осећајима према раду књижевном у опште нарочито према раду црквеном, коме се тај лист и намењује.

Праштајући се с предбројницима „Пастира“ и благодарећи искрено и од душе онима, који су наш лист за ове три године потпомагали, ми у исто време позивамо оне, који су наш лист држали а још нису платили, да нам што скорније новце пошаљу. Иначе кроз месец дана бићемо принуђени изнети њихова имена на јавност. Новце нека нам шаљу одіако на име: „проти Ник. Поповићу ректору бегословіе“ те да се тако избегне збрка, која би се због новог уредништва „Православља“ могла догодити.

Уредник „Пастира.“

ПОЗИВ

на претплату духовног часописа

„ПРАВΟΣЛАВЉЕ.“

Наша духовна књижевност, која се тек од скора почела развијати имала је за ово кратко време, у колико ми је познато прилично својих читалаца. Духовни лист „Пастир“ излазио је већ три године овде у Београду, а то се поглавито има благодарити родољубивом потпомагању свештенства и друштва нашег. То ме утврђује у мисли, да српско свештенство и друштво осећају потребу у духовним листовима, у којима би се јасним и приступачним начином излагала и објашњавала начела и дух правог хришћанства према савременим потребама народа нашег. Ја нећу о томе да зборим, уколико је духовни лист „Пастир“ тој друштвеној потреби за све време свога постојања одговорио; то је ствар критике. Ја ћу само да кажем то, да је у данашње време и према данашњим приликама, у којима

се ми находимо, нама свештеницима који смо узели на се ту свету дужност, да учимо народ српски вери Христовој, врло нуждан један духовни часопис, у коме би се сретством штампе излагала и објашњавала вера и наука Хрстова. Ми смо дужни, браћо свештеници, ширити у народу српском знање о вери Христовој, трудећи се што наше, да здрава начела те божанствене науке све дубље проничу у срце и душу народњу, како би се после и у делу верних хришћана оживотворила. Са таким мислима ја сам наумио, да издајем један нови духовни часопис, под називом „Православље.“ У томе часопису трудићу се да по могућности *разлажем и објашњавал чистил српским језиком веру и науку хришћанску по свима гранама њеним.*

Ја се надам, да ће се родољубиво свештенство српско, учитељи народњи, а и световна лица, којима лежи на срцу напредак вере, цркве и отачбине своје, са срдачним саучешћем одазвати овој мојој намери и подпомоћи ме у овом предузећу. Ја унапред нећу много да обећавам, јер мислим, да ће боље бити да оставим поштованим читаоцима, нека они по правцу и раду моме одреде, да ли заслужујем поверење, које ми поклоне.

На овом листу радиће г. прота Никола, г. Јаков Павловић и г. Живојин Ђакон. Сураднике ћу према сретствима листа и њиховом раду награђивати засада колико се може. А ако се умноже сретства листу, ја ћу их боље и награђивати.

„Православље“ почеће излазити од ове 1871. год. и то месечно три табака штампана у свескама. А ако будем имао доста уписника, ја ћу доцније лист повећати са једним табакком више.

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ У СРБИЈИ.

на годину	„	„	„	„	„	„	60	гр.	чар.
„	пола	године	„	„	„	„	30	„	„
„	четврт	године	„	„	„	„	15	„	„

У АУСТРО-УГАРСКОЈ.

на годину	„	„	„	„	„	„	6	фор.
„	пола	године	„	„	„	„	3	„
„	четврт	године	„	„	„	„	1 1/2	„

У Београду 1871. год.
на ново лето.

Одговорни уредник
Никодим Петровић,
свешт. и професор богословје.